

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

แบบประเมินตนเองของนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ก่อนและหลังการทดลอง

คำชี้แจง

1. แบบประเมินตนเองของนักเรียนฉบับนี้มีจำนวน 59 ข้อ จัดทำขึ้นเพื่อประเมินพฤติกรรมของนักเรียนตามคุณลักษณะตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงขอความร่วมมือให้นักเรียนตอบตามความเป็นจริง

2. ให้นักเรียนอ่านประโยคให้เข้าใจ แล้วพิจารณาว่าข้อความต่อไปนี้ตรงกับพฤติกรรมของนักเรียนหรือไม่ แล้วให้ขีด / ลงในข้อความ จริง / ไม่จริง

ข้อที่	ข้อความ	จริง	ไม่จริง
	ความมีเหตุผล การรู้เหตุและผล		
1	ฉันมักจะรวบรวมข้อมูลและวางแผนก่อนลงมือทำงานใด ๆ		
2	ฉันมีเหตุผลในการตัดสินใจเลือกกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใด ๆ		
3	ฉันปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด		
4	ฉันทำงานด้วยความรอบคอบเสมอ		
5	ฉันกำหนดตารางเวลาก่อนเสมอว่าจะทำสิ่งใดเวลาใด		
6	ในการกระทำสิ่งใดก็ตาม ฉันจะคำนึงถึงผลที่จะตามมาเสมอ		
7	ฉันวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุผล		
	การมีเหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์		
8	ฉันใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการทำงาน ได้แก่ กำหนดปัญหา สร้างสมมติฐาน เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล		
9	ฉันมักตัดสินใจของเพื่อนเมื่อคบไปแล้วนาน ๆ		
10	ฉันมักจะคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ		
11	ฉันตรวจสอบผลการทำงานอย่างเป็นระบบ		
12	ก่อนตัดสินใจเลือกสิ่งใด ๆ ฉันมักจะหาหลักฐานความจริงก่อนเสมอ		
13	ก่อนตัดสินใจเชื่อสิ่งใดฉันจะตรวจสอบจากสื่อหลายชนิด จนได้ข้อมูลที่ตรงกัน		
14	ฉันยอมรับความคิดเห็นของคนอื่นเสมอ		

ความพอประมาณ

ข้อที่	ข้อความ	จริง	ไม่จริง
	การไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น		
15	ฉันไม่นำสิ่งของหรือผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน		
16	ฉันระมัดระวังคำพูดเพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนใจผู้อื่น		
17	ฉันมีความสุขที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น		
18	ฉันเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม		
19	ฉันยินดีให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มเสมอ		
20	ฉันใช้จ่ายเงินอย่างประหยัดและอดออม		
21	ฉันใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างประหยัดและคุ้มค่า		
22	เมื่อมีเพื่อนชวนให้ซื้อสิ่งของใด ฉันจะคิดถึงประโยชน์ใช้สอยก่อน		
	การพึ่งตนเองด้านการเรียน		
23	ฉันมักใช้เวลาว่างทบทวนความรู้ที่เคยเรียนมาอย่างสม่ำเสมอ		
24	ฉันมีความกระตือรือร้นสนใจเรียนในการเรียนอยู่เสมอ		
25	ฉันกำหนดตารางทบทวนความรู้ทุกวิชาสำหรับตนเอง		
26	ฉันจะถามครู เกี่ยวกับบทเรียนที่ตนสงสัยในขณะที่เรียน		
27	ฉันมักจะทำการบ้านที่ยากให้สำเร็จได้ด้วยตนเอง		
28	ฉันเต็มใจที่จะแก้ไขการบ้านที่เคยส่งครู		
29	เมื่อถึงกำหนดวันสอบ ฉันมักจะเตรียมตัวให้พร้อมอยู่เสมอ		
30	ฉันไม่ทุจริตในการสอบ		
31	ฉันวางแผนในการใช้จ่ายด้วยตนเอง		
32	ฉันทำงานพิเศษที่สามารถทำได้ในขณะปิดภาคเรียน		
33	ฉันทำบัญชีรับจ่ายของตนเองอยู่เสมอ		
34	ฉันใช้เทคโนโลยีในการค้นคว้าแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ		

การมีภูมิคุ้มกัน

ข้อที่	ข้อความ	จริง	ไม่จริง
	การมองโลกในแง่ดี		
35	ฉันภูมิใจในความสามารถของตนเอง		
36	ฉันทำตัวให้สดชื่น ร่าเริง มีชีวิตชีวา		
37	ฉันพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ ถึงแม้งานนั้นจะยากก็ตาม		
38	ฉันมีความสามารถที่จะเผชิญหน้ากับปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ		
39	ฉันมีความพยายามในการแก้ไขปัญหามาโดยไม่ย่อท้อ		
40	ฉันมีความสามารถที่จะเผชิญหน้ากับปัญหาความขัดแย้งในกลุ่มเพื่อน		
41	ฉันพยายามคิดในทางที่ดีไว้ก่อนเมื่อต้องเผชิญกับปัญหา		
42	บางครั้งการคิดอย่างมีความหวังว่าทุกอย่างจะคลี่คลายดีขึ้น ทำให้ฉันสบายใจมากขึ้น		
	การป้องกันความเสี่ยง		
43	ฉันหลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารจานด่วน		
44	ฉันรับประทานอาหารที่สะอาด และมีคุณค่าทางโภชนาการ		
45	ฉันปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับและกฎจราจร		
46	ฉันหลีกเลี่ยงอบายมุขและสิ่งเสพติด		
47	ฉันดูแลรักษาสุขภาพให้แข็งแรงอยู่เสมอ		
48	ฉันเลือกซื้อสิ่งของเครื่องใช้โดยไม่เห็นแก่ การลดราคา แลกซื้อ หรือ แจกแถม		
49	ฉันรู้ว่า我的朋友บางคนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ฉันจึงไม่กล้าคบหาด้วย		
50	ฉันร่วมกิจกรรมปลูกต้นไม้กับหน่วยงานต่าง ๆ อยู่เสมอ		
51	ฉันใช้สารชีวภาพในครัวเรือนและในการบำรุงต้นไม้		

ข้อที่	ข้อความ	จริง	ไม่จริง
	การจัดการกับความเครียด		
52	ฉันสามารถหาสาเหตุของความเครียดที่เกิดขึ้นกับฉันได้		
53	เมื่อฉันเกิดปัญหา ฉันจะพยายามตั้งสติก่อน		
54	ฉันสามารถจัดการความเครียดที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง		
55	ฉันพยายามพักผ่อนนอนหลับมากขึ้น เมื่อรู้ถึงเครียด		
56	เมื่อรู้สึกเครียดกับเรื่องหนึ่ง ฉันหันไปทำเรื่องอื่นที่ชอบแทนชั่วคราว		
57	ฉันไม่ใช่คำพูดรุนแรงกับเพื่อนหรือพ่อแม่เมื่อมีความเห็นไม่ตรงกัน		
58	เมื่อปัญหาขัดแย้ง ฉันมักเป็นฝ่ายเข้าไปพูดคุยกับเพื่อนก่อน		
59	เมื่อมีปัญหาฉันมักขอคำแนะนำจากผู้เกี่ยวข้อง		

ลงชื่อ นักเรียนผู้ประเมิน
(.....)

แบบสัมภาษณ์
สำหรับผู้ปกครอง และครูที่ปรึกษา
เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนตามคุณลักษณะของนักเรียน
ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สัมภาษณ์ครั้งที่ วันที่ เดือน พ.ศ.
เวลา ถึง สถานที่สัมภาษณ์
ชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ใช้กับครูที่ปรึกษาและผู้ปกครอง

การสัมภาษณ์ครั้งนี้เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบการพัฒนา
คุณลักษณะของนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีแนวในการสัมภาษณ์ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน

- 1.1 สภาพความเป็นอยู่ทางครอบครัวของนักเรียนเป็นอย่างไร
- 1.2 ความประพฤติของนักเรียนเป็นอย่างไร
- 1.3 การเรียนของนักเรียนเป็นอย่างไร

2. คุณลักษณะตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน

2.1 ความมีเหตุผล

- 2.1.1 นักเรียนปฏิบัติตนที่แสดงถึงการมีเหตุผลมีผลอย่างไร
- 2.1.2 นักเรียนปฏิบัติตนที่แสดงถึงการมีเหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์อย่างไร

2.2 ความพอประมาณ

- 2.2.1 นักเรียนปฏิบัติตนที่แสดงถึงการไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นอย่างไร
- 2.2.2 นักเรียนปฏิบัติตนที่แสดงถึงการรู้จักพึงตนเองด้านการเรียนอย่างไร

2.3 การมีภูมิคุ้มกัน

- 2.3.1 นักเรียนปฏิบัติตนที่แสดงถึงการมองโลกในแง่ดีอย่างไร
- 2.3.2 นักเรียนปฏิบัติตนที่แสดงถึงการป้องกันความเสี่ยงอย่างไร นักเรียนมีความ

เสี่ยงในเรื่องใดบ้าง นักเรียนมีวิธีป้องกันความเสี่ยงอย่างไร

2.3.3 นักเรียนปฏิบัติตนที่แสดงถึงการจัดการกับความเครียดอย่างไร นักเรียนมี
ความเครียดหรือปัญหาอย่างไรบ้าง มีวิธีจัดการความเครียดหรือแก้ปัญหาอย่างไร

3. ควรพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเรื่องใดบ้าง

3.1 ความมีเหตุผล

3.2 ความพอประมาณ

3.3 การมีภูมิคุ้มกัน

4. ควรมีแนวทางในการพัฒนาอย่างไรบ้าง (เช่น กระบวนการ กิจกรรม สื่อ)

5. ควรมีแนวทางในการติดตามผลการพัฒนาอย่างไรบ้าง

6. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

แบบสัมภาษณ์

สำหรับผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียน

เพื่อติดตามผลการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สัมภาษณ์ครั้งที่ วันที่ เดือน พ.ศ.

เวลา ถึง สถานที่สัมภาษณ์

ชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ใช้กับผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียน

1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 สภาพความเป็นอยู่ทางครอบครัวของนักเรียนเป็นอย่างไร

1.2 ความประพฤติของนักเรียนเป็นอย่างไร

1.3 การเรียนของนักเรียนเป็นอย่างไร

2. คุณลักษณะตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน

2.1 ความมีเหตุผล

2.1.1 นักเรียนปฏิบัติตนที่แสดงถึงการมีเหตุผลอย่างไร ผลการปฏิบัติเป็นอย่างไร

2.1.2 นักเรียนปฏิบัติตนที่แสดงถึงการมีเหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์อย่างไร

ผลการปฏิบัติเป็นอย่างไร

2.2 ความพอประมาณ

2.2.1 นักเรียนปฏิบัติตนที่แสดงถึงการไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นอย่างไร

ผลการปฏิบัติเป็นอย่างไร

2.2.2 นักเรียนปฏิบัติตนที่แสดงถึงการรู้จักพึงตนเองด้านการเรียนอย่างไร

ผลการปฏิบัติเป็นอย่างไร

2.3 การมีภูมิคุ้มกัน

2.3.1 นักเรียนปฏิบัติตนที่แสดงถึงการมองโลกในแง่ดีอย่างไร ผลการปฏิบัติเป็นอย่างไร

2.3.2 นักเรียนปฏิบัติตนที่แสดงถึงการป้องกันความเสี่ยงอย่างไร นักเรียนมีความเสี่ยงในเรื่องใดบ้าง นักเรียนมีวิธีป้องกันความเสี่ยงอย่างไร ผลการปฏิบัติเป็นอย่างไร

2.3.3 นักเรียนปฏิบัติคนที่แสดงถึงการจัดการกับความเครียดอย่างไร นักเรียนมีความเครียดหรือปัญหาอย่างไรบ้าง มีวิธีจัดการความเครียดหรือแก้ปัญหาอย่างไร ผลการปฏิบัติเป็นอย่างไร

3. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

ภาคผนวก ข
การหาคุณภาพเครื่องมือ

ตารางที่ 6 แสดงค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินตนเอง
ของนักเรียน จำนวน 30 คน

ข้อ	<i>r</i>	ข้อ	<i>r</i>
1	0.38	26	0.75
2	0.63	27	0.63
3	0.50	28	0.38
4	0.63	29	0.25
5	0.38	30	0.63
6	0.75	31	0.75
7	0.50	32	0.50
8	0.63	33	0.25
9	0.50	34	0.38
10	0.38	35	0.75
11	0.63	36	0.63
12	0.75	37	0.88
13	0.25	38	0.50
14	0.50	39	0.88
15	0.38	40	0.63
16	0.63	41	0.63
17	0.38	42	0.50
18	0.50	43	0.50
19	0.75	44	0.38
20	0.63	45	0.88
21	0.38	46	0.38
22	0.75	47	0.38
23	0.50	48	0.75
24	0.38	49	0.63
25	0.63	50	0.50

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ข้อ	<i>r</i>	ข้อ	<i>r</i>
51	0.25	56	0.50
52	0.88	57	0.38
53	0.75	58	0.25
54	0.50	59	0.50
55	0.63		

ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับมีค่าเป็น .88

(KR-20 (Kuder-Richardson formular 20 reliability))

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

ภาคผนวก ค
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยและประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะ
ของนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1. รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แย้มกสิกร	อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
2. รองศาสตราจารย์ ดร.เสรี ชัดแจ้ง	อาจารย์ประจำวิทยาลัยวิทยาการวิจัย
และวิทยาการปัญญา
มหาวิทยาลัยบูรพา
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งฟ้า กิตติอนุสันต์	อาจารย์ประจำภาควิชาอาชีวศึกษา
และพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
4. อาจารย์ ดร.ปรีชา เปี่ยมพงษ์สานต์	อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎี
บัณฑิต สาขาการพัฒนารรรมาภิบาล
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
5. นายพีระพงษ์ สดประเสริฐ	นักวิชาการอิสระ

ภาคผนวก ง

แสดงคะแนนที่ได้จากการทำแบบประเมินตนเองของนักเรียนก่อนและหลังการทดลอง

ตารางที่ 7 แสดงคะแนนที่ได้จากการทำแบบประเมินตนเองของนักเรียนก่อนและหลังการทดลอง

คนที่	คะแนนแบบประเมินตนเอง (59 ข้อ)			
	ก่อน	หลัง	ความแตกต่าง (D)	ความแตกต่าง ² (D ²)
1	14	57	43	1849
2	9	46	37	1369
3	17	51	34	1156
4	6	53	47	2209
5	19	41	22	484
6	2	49	47	2209
7	15	38	23	529
8	5	50	45	2025
9	14	42	28	784
10	17	38	21	441
11	9	48	39	1521
12	12	45	33	1089
13	13	42	29	841
14	8	46	38	1444
15	14	47	33	1089
16	9	38	29	841
17	17	42	25	625
18	13	44	31	961
19	10	47	37	1369
20	10	40	30	900
21	16	35	19	361
22	12	50	38	1444
23	9	48	39	1521
24	17	38	21	441
รวม	287	1075	788	27502
($\bar{X}$)	11.96	44.79	32.83	-
SD	4.34	5.52	8.42	-

การคำนวณค่า t-test Dependent

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}} \quad , \quad df = N-1 = 23$$

$$= \frac{788}{\sqrt{\frac{24(27502) - 620944}{24-1}}} \quad , \quad df = N-1 = 23$$

$$= 19.11 \quad , \quad df = N-1 = 23$$

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

ภาคผนวก จ
แผนการดำเนินการวิจัย

แผนการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้เวลาดำเนินการระหว่าง เดือนธันวาคม 2552 - กุมภาพันธ์ 2554 ดังนี้

ขั้นตอน	ระยะเวลา	จำนวนเวลา
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารหลักฐาน แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องและข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง	ธ.ค. 2552 – 15 มิ.ย. 2553	6 เดือน
ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการพัฒนา	ธ.ค. 2552 - 15 มิ.ย. 2553	
ขั้นตอนที่ 3 พัฒนารูปแบบ	15 มิ.ย. 2553- 30 มิ.ย. 2553	2 สัปดาห์
ขั้นตอนที่ 4 ทดลองใช้รูปแบบ	30 มิ.ย. 2553 - ก.พ. 2554	9 เดือน
4.1 ประเมินตนเองก่อนการทดลอง	30 มิ.ย. 2553	1 ชั่วโมง
4.2 การสร้างความตระหนัก	30 มิ.ย. - 31 ก.ค. 2553	13 ชั่วโมง
4.2.1 กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์	30 มิ.ย. 2553	1 ชั่วโมง
4.2.2 กิจกรรมเห็นคุณค่า	2 ก.ค. 2553	2 ชั่วโมง
4.2.3 กิจกรรมตามรอยเท้าพ่อ	6-7 ก.ค. 2553	2 ชั่วโมง
4.2.4 กิจกรรมเดินตามรอยเท้าพ่อ	10 ก.ค. 2553	2 ชั่วโมง
4.2.5 กิจกรรมคำสอนพ่อ	13-14 ก.ค. 2553	2 ชั่วโมง
4.2.6 กิจกรรมเงินทองของมีค่า	19-20 ก.ค. 2553	2 ชั่วโมง
4.2.7 กิจกรรมสะท้อนความคิด	26 ก.ค. 2553	1 ชั่วโมง
4.2.8 กิจกรรมผ่อนพักตระหนักรู้	27 ก.ค. 2553	1 ชั่วโมง
4.3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะ	1 ส.ค. - 30 ต.ค. 2553	3 เดือน
4.3.1 กิจกรรมโครงการ	ทุกวันอังคาร	12 ชั่วโมง
4.3.2 กิจกรรมตลาดนัดพอเพียง	ทุกวันพุธ	12 ชั่วโมง
4.3.3 กิจกรรมอาสาสมัคร	ทุกวันเสาร์	10 ชั่วโมง
4.3.4 กิจกรรมการจัดการขยะด้วยสำนึก	ทุกวันพฤหัสบดี	12 ชั่วโมง
SR		
4.3.5 กิจกรรมธนาคารความดี	สัปดาห์ละ 1 ครั้ง	12 ชั่วโมง
4.3.6 กิจกรรมนันทนาการ	สัปดาห์ละ 1 ครั้ง	12 ชั่วโมง
4.3.7 กิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	29-30 ก.ค. , 12 ส.ค. 2553	6 ชั่วโมง
4.3.8 กิจกรรมการให้ตัวแบบ	3-4 ก.ย. , 27 ต.ค. 2553	15 ชั่วโมง
4.3 การนำไปประยุกต์ใช้	พ.ย. 2553 - ก.พ. 2554	4 เดือน
4.4 การประเมินผล	พ.ย. 2553 - ก.พ. 2554	
ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลการใช้รูปแบบ	พ.ย. 2553 - ก.พ. 2554	

ภาคผนวก ฉ

ข้อมูลจากการจดบันทึก การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม

1. ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนที่ขาดคุณลักษณะตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากการสัมภาษณ์ครูที่ปรึกษาและผู้ปกครอง

ด้านความมีเหตุผล พบว่า นักเรียนขาดความรับผิดชอบ ขาดการวางแผนการทำงาน ขาดความรอบคอบ ขาดกระบวนการทำงานที่เป็นระบบเป็นขั้นตอน ขาดเหตุผลและข้อมูลในการตัดสินใจ เอาแต่ใจตนเองไม่ยอมรับฟังบิดามารดาผู้ปกครองและไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มักทำผิดระเบียบของโรงเรียน ไม่มีความคิดสร้างสรรค์

“...ในการทำงานมักผิดพลาดต้องแก้ไขบ่อยครั้งเพราะเวลาทำงานจะไม่ค่อยวางแผนอย่างละเอียด ไม่ค่อยคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ใช้ไฟฟ้าเยอะในการดูทีวี เล่นคอมพิวเตอร์ การใช้ของหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น กระดาษปากกา ก็จะใช้ไม่ประหยัด ปริ้นท์เสียชนิดเดียวกันทั้ง ปากกาก็ซื้อใหม่บ่อย ๆ เพราะชอบวางทิ้งจนหาย ยังไม่ชัดเจนในการวางแผนอนาคตการเรียนมากนัก ...” (ผู้ปกครองคนที่ 1, สัมภาษณ์, 29 พฤษภาคม 2553)

“...ทำงานผิดพลาดบ่อย ๆ ไม่ละเอียดรอบคอบ...” (ผู้ปกครองคนที่ 4, สัมภาษณ์, 29 พฤษภาคม 2553)

“...มักตัดสินใจโดยใช้ความรู้สึกของตนเอง ขาดเหตุผลหรือข้อมูลมาสนับสนุน...” (ครูที่ปรึกษาคนที่ 2, สัมภาษณ์, 31 พฤษภาคม 2553)

“...ควรได้รับการพัฒนา ในด้านความมีเหตุผล เพราะทำอะไรโดยไม่คิด ทำให้งานผิดพลาด หลงลืม ถ้าจะทำอะไรก็ทำเดี๋ยวนั้น ไม่ค่อยฟังใคร ทำผิดระเบียบของโรงเรียน ไม่วางแผนในการทำงาน...” (ครูที่ปรึกษาคนที่ 4, สัมภาษณ์, 3 มิถุนายน 2553)

ด้านความพอประมาณ พบว่านักเรียนมักทะเลาะวิวาทและการขัดแย้งกับเพื่อน ไม่ให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม ขาดความกระตือรือร้นในการเรียน ขาดการเอาใจใส่ในการเรียน ลอกการบ้าน พุ่มเฟิยชอบซื้อของที่ราคาแพง ไม่รู้จักเก็บออม ขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่เสียสละ ไม่รู้เป้าหมายของตนเอง ขาดจิตสำนึกในการดูแลรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม ใช้จ่ายเงินและซื้อของตามกระแสและตามเพื่อน และใช้เทคโนโลยีไม่คุ้มค่า

“...ชอบเล่นเกม ใช้คอมพิวเตอร์และสื่อต่าง ๆ ไม่คุ้มค่า...” (ผู้ปกครองคนที่ 12, สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2553)

“...ไม่ประหยัดน้ำ ไฟฟ้า มักเปิดน้ำทิ้งไว้ ไม่ปิดไฟและเครื่องใช้ไฟฟ้าหลังเลิกใช้...” (ผู้ปกครองคนที่ 19, สัมภาษณ์, 6 มิถุนายน 2553)

“...การเรียนของนักเรียน ผลการเรียนต้องปรับปรุง ขาดความรับผิดชอบ เกรงออกมาไม่ดีเลย ครูที่ปรึกษายกบอกว่าไม่ค่อยส่งงาน เข้าเรียนช้า ชอบนอนหลับในห้องเรียนเป็นเพราะกลางคืนมัวแต่เล่นเกม ฟังเพลงจนดึก ใช้ข้าวของเปลืองมากเลย กระดาษที่ใช้ชนิดเดียวกันทั้งแล้ว ปากกา

สมุด เคียวซื่อ เคียวหาย ทั้งข้างไม่รู้จักเสียเลย...” (ผู้ปกครองคนที่ 23, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2553)

“...นักเรียนไม่มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ใช้ถุงพลาสติก ใช้กล่องโฟม เป็นเหตุทำให้โรงเรียนสกปรก มีขยะมาก...” (ครูที่ปรึกษาคนที่ 1, สัมภาษณ์, 27 พฤษภาคม 2553)

“...มักหลีกเลี่ยงการช่วยเหลืองานส่วนรวม ไม่รู้จักเสียสละ ในด้านการเรียน ไม่ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ ไม่วางแผนในการเรียน...” (ครูที่ปรึกษาคนที่ 3, สัมภาษณ์, 1 มิถุนายน 2553)

“...ชอบขี้มของเพื่อน ๆ ไม่มีอุปการณ์เป็นของตัวเอง ใช้ของพ่อแม่และสหายสหาย ชอบ หลบหลีกงานไม่ช่วยเหลือ จะลอกการบ้านเพื่อนมั่วและทำเป็นประจำ ไม่ค่อยคิดการบ้านหรืองาน เองจนคิดเป็นนิสัย จนส่งผลทำให้เราไม่ค่อยเข้าใจวิชานั้นเอง...” (ครูที่ปรึกษาคนที่ 6, สัมภาษณ์, 3 มิถุนายน 2553)

ด้านการมีภูมิคุ้มกัน พบว่า นักเรียนมีความเครียด ท้อแท้เนื่องจากการเรียนและปัญหา เศรษฐกิจของครอบครัว ตามใจเพื่อน บางครั้งตัดสินใจด้วยตนเองไม่ได้ ไม่กล้าแสดงออก ขาดความมั่นใจตนเอง รับประทานอาหารจานด่วนและขนมถุง ออกกำลังกายไม่เพียงพอ มีพฤติกรรม เสี่ยงในการคบเพื่อน การขับขี่ยานพาหนะและการรักษาสุขภาพของตนเอง ขาดการมองโลกในแง่ดี ขาดการป้องกันความเสี่ยงด้านภัยธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มักมีปัญหากับบุคคลในครอบครัว และเพื่อน ไม่มีทักษะในการแก้ปัญหาและ มีความเสี่ยงด้านยาเสพติด

“...ควรพัฒนาในด้านการมีภูมิคุ้มกัน ในเรื่องของการคบเพื่อน และการใช้ยานพาหนะ มีเพื่อนน้อย ตามใจเพื่อน อย่างเพื่อนที่ชื่อ...โทรมาที่ไรก็ชวนออกไปข้างนอกทุกที เย็นดึกก็ไป แม่ ห่วงเรื่องการชู้รถ อย่างเสาร์ อาทิตย์แทบจะไม่อยู่บ้าน บอกว่าไปเรียนพิเศษ กลับมาเย็นทุกที ไม่ค่อยออกกำลังกาย ชอบกินจุจิก เป็นขนมถุงมากกว่า เมื่อมีเรื่องเครียดมักไปลงกับคนอื่น ไม่ควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมเมื่อเวลาที่เครียด...” (ผู้ปกครองคนที่ 4, สัมภาษณ์, 29 พฤษภาคม 2553)

“...ควรได้รับการพัฒนาในด้านการมีภูมิคุ้มกัน เนื่องจากนักเรียนจะมีความคิดคล้อยตาม เพื่อนมากจนเกินไป ไม่เป็นตัวของตัวเอง...” (ผู้ปกครองคนที่ 14, สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2553)

“...นักเรียนมักจะขาดความมุ่งมั่นในการเล่าเรียน ท้อแท้ และไม่ดูแลรักษาสุขภาพตนเอง กินอาหารจานด่วน ไม่ออกกำลังกาย...” (ครูที่ปรึกษาคนที่ 7, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2553)

“...วิตกกังวลกับตนเองที่ยังไม่เกิด มักมองสิ่งต่าง ๆ ในแง่ร้าย...” (ครูที่ปรึกษาคนที่ 5, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2553)

และจากการสัมภาษณ์ครูที่ปรึกษาและผู้ปกครองของนักเรียน ถึงความต้องการและความ จำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าส่วนใหญ่

ผู้ปกครองและครูที่ปรึกษา ต้องการให้พัฒนาในด้านความมีเหตุผล ความรอบคอบ การเอาใจใส่ และรู้จักวางแผนการเล่าเรียน รู้จักการพึ่งตนเอง การรู้จักความเสียสละ การตระหนักถึงความสำคัญ ในการป้องกันและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การประหยัดคอออม การใช้จ่ายอย่างมีเหตุผล การแสวงหา ความรู้ การใช้เทคโนโลยีและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การป้องกันความเสี่ยงด้านต่าง ๆ การรู้จัก ช่วยเหลือตนเอง รู้จักการมองโลกในแง่ดี และการรู้จักแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเข้ามากระทบและยังได้ เสนอแนวทางในการพัฒนา ดังนี้

“...อยากให้ดูตัวอย่างจากคุณครู และให้เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและ สังคม มากกว่าการไปเที่ยวกับเพื่อน ส่วนแนวทางในการติดตามผลการพัฒนา ผู้ปกครองจะ สอบถามจากคุณครู ...” (ผู้ปกครองคนที่ 10, สัมภาษณ์, 29 พฤษภาคม 2553)

“...ควรได้รับการพัฒนาความมีเหตุผล เป็นคนที่ไม่ค่อยมีเหตุผล จะเถียงกับผู้ปกครอง อยู่บ่อย ๆ ควรมิกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักใช้ชีวิตให้มีความสุขในสังคม มีสื่อให้นักเรียนรู้ถึงวิธีการ คบเพื่อน...ดูตัวอย่างทั้งที่ดีและไม่ดี จะได้เปรียบเทียบว่าสิ่งไหนควรทำไม่ควรทำ...” (ผู้ปกครอง คนที่ 16, สัมภาษณ์, 6 มิถุนายน 2553)

“...ควรพัฒนาในด้านความมีเหตุผล เนื่องจากเด็กมักจะเอาแต่ใจตัวเอง และเรียกร้องที่ จะให้พ่อแม่พาไปทานอาหารนอกบ้านหรือไปเที่ยวบ่อย ๆ ควรได้รับการพัฒนาในด้านของความ พอประมาณ เนื่องจากเด็กใช้เงินฟุ่มเฟือย ซื้อสิ่งของในราคาที่แพง และไม่จำเป็น เล่นเกมจนดึก ทำให้ง่วงนอนและเรียนไม่ทันเพื่อน ควรได้รับการพัฒนาในด้านของการมีภูมิคุ้มกัน เนื่องจาก นักเรียนไม่สามารถจัดการเกี่ยวกับเรื่องการเรียนของตนเองได้ ไม่สามารถที่จะเลือกคบเพื่อนที่ควร คบได้ ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ และเข้ากับคนในสังคมได้ยาก...” (ผู้ปกครองคนที่ 23, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2553)

“...ควรได้รับการพัฒนาในด้านความพอประมาณ เนื่องจากนักเรียนยังไม่มี ความพอประมาณในการใช้จ่าย ไม่มีการวางแผนการใช้จ่าย และไม่มีการออม ยังใช้จ่ายเงินและซื้อของ ตามกระแสและตามเพื่อน ครูควรเป็นแบบอย่าง ประสานความร่วมมือระหว่างครูและผู้ปกครอง.... สอนให้รู้ให้เข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียง...” (ครูที่ปรึกษาคนที่ 5, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2553)

“...ควรพัฒนาในด้านความมีเหตุผล เนื่องจากเป็นคนที่มีของโดยไม่คิดว่าสิ่งนั้นจำเป็น หรือไม่จำเป็นอย่างไร และควรพัฒนาในด้านความพอประมาณ เนื่องจากเป็นคนที่ใช้เงินฟุ่มเฟือย ส่วนแนวทางในการพัฒนานำเป็นการดูตัวอย่างจากครู หรือให้การอบรม เอาแบบอย่างในหลวง ท่าน และควรทำอย่างต่อเนื่อง...” (ผู้ปกครองคนที่ 24, สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2553)

“...ครูที่ปรึกษาพูดคุยกับนักเรียน และแนะนำให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต โดยการใช้สื่อและเอกสารประกอบ นักเรียนจับกลุ่มคุยกันใน

เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ออกแบบแนวปฏิบัติร่วมกัน บันทึกผลข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาสรุป และนำแนวทางมาพัฒนาตนเอง...” (ผู้ปกครองคนที่ 13, สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2553)

2. ข้อมูลจากการบันทึกกิจกรรมในชั้นการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.1 การสร้างความตระหนัก เป็นการชี้แจง อธิบายให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ฝึกให้นักเรียนเกิดความเข้าใจรับรู้และเห็นคุณค่าของการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 8 กิจกรรม

2.1.1 กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้รู้จัก เรียนรู้ซึ่งกันและกัน เป็นกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์และความอบอุ่นในกลุ่มเพื่อนใหม่ ให้นักเรียนสำรวจความคาดหวังของตนเองในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนา รวมทั้งเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะการทำงานเป็นทีม เช่น การวางแผน การประสานงาน การสื่อสาร ความสามัคคี การรับฟังซึ่งกันและกัน การร่วมแรงร่วมใจเสียสละอดทนและรู้จักการรอคอย ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการที่นักเรียนจะร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างราบรื่น โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมให้นักเรียนทำกิจกรรมทักทาย โดยเดินทักทายกัน ถามชื่อหรือไต่ถามทุกข์สุขกันสั้น ๆ ก็ได้ ให้นักเรียนรายงานว่าทักทายเพื่อนกี่คน และรู้สึกอย่างไรกับกิจกรรมนี้ ระบุว่าคาดหวังจะได้อะไรจากการเข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณลักษณะตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และผู้วิจัยชี้แจงถึงความสำคัญของการทำงานเป็น โดยกำหนดให้ทำงานกลุ่มคือการข้ามแม่น้ำพืชมาร่วมกัน จากจุดเริ่มต้นจนถึงจุดสุดท้ายให้สำเร็จ จากนั้นให้นักเรียนเขียนข้อคิดและประโยชน์จากการร่วมกิจกรรมที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงลงในสมุดบันทึก และนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากการบันทึกของนักเรียนพบว่า

“... เรามีสมาชิก 4 คน ชั้นแรกมีก่อนหินอยู่ 2 ก้อน เพื่อจะใช้ข้ามไปอีกฝั่งหนึ่งอย่างปลอดภัย คู่แรก จับกับนูกเดินเหยียบก้อนหินก้อนแรก ก้าวไปก้อนที่ 2 นำก้อนหินก้อนแรกมาวางต่อสลัดกันไปเรื่อย ๆ จนข้ามแม่น้ำพืชมาร่วมกัน แล้วจับเดินกลับมาจับพืชนึง ใช้วิธีเดิม จนไปถึงคนสุดท้าย ก็ข้ามฝั่งไปได้อย่างปลอดภัย อุปสรรคที่พบคือตอนแรกไม่รู้ว่าจะใช้วิธีใด เข้าใจไม่ตรงกัน มีความคิดขัดแย้งกันบ้าง ก็มีพืชนึงขอเสนอความเห็นให้นำไปทีละคู่ นูกเสนอว่าเขาตัวใหญ่น่าจะไปพร้อมอีฟ ซึ่งตัวเล็กกว่า แล้วพืชนึงก็จับคู่ให้ว่าใครคู่ใคร แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้นำของพืชนึง แล้วทำให้รู้ว่าสิ่งที่เราจะทำสิ่งใดให้สำเร็จต้องรับฟังความคิดเห็นของแต่ละคน ต้องมีความระมัดระวังในชีวิตประจำวันให้มากที่สุด จากการทำกิจกรรมทำให้เกิดความรัก ความสามัคคี การให้ความร่วมมือ และต้องใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา งานจึงจะประสบผลสำเร็จ...” (นักเรียนคนที่ 5, บันทึก, 30 มิถุนายน 2553)

“...เงื่อนไขในการข้ามแม่น้ำพิศครั้งนี้คือ มีก้อนหิน 2 ก้อน ทำอย่างไรก็ได้ให้ข้ามแม่น้ำพิศไปได้ทุกคน ในเวลา 5 นาที จึงวางแผนกันว่าข้ามไปที่ละ 2 คน มุกกับเหม๋มข้ามไปก่อน โดยที่ให้เหม๋มกลับมารับเหมียว เปลี่ยนกันกลับมารับ จากเหมียวเป็นเม็ค เหลือเม็คเป็นคนสุดท้าย แต่หมดเวลาก่อน เม็คจึงไม่สามารถข้ามไปได้... ปัญหาที่พบคือ การวางแผนไม่ดี การแบ่งหน้าที่ไม่เหมาะสม ใครอยากไปก่อนก็ไป การจับคู่คนตัวใหญ่ไปด้วยกันทำให้ช้า ข้อคิดที่ได้คือการทำงานสิ่งใดต้องมีการวางแผนที่ดี เหมาะสม ต้องมีความเสียสละ และควรจะมีทักษะในการแก้ปัญหา เช่น เห็นว่าคู่ที่ตัวใหญ่ไปด้วยกันทำให้ช้าก็ควรจะแก้ไข ทุกคนในกลุ่มต้องแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ได้วิธีการที่ดีที่สุด...” (นักเรียนคนที่ 9, บันทึก, 30 มิถุนายน 2553)

“... เรามีสมาชิก 5 คน ทำกิจกรรมข้ามแม่น้ำพิศ พบอุปสรรคคือไม่ได้ฟังคำสั่งให้เข้าใจตั้งแต่แรกคิดว่าต้องไปพร้อมกันทีเดียว ความคิดไม่เหมือนกัน ทำให้ทำกิจกรรมไม่ทัน อาจารย์ให้แก้ไขใหม่จึงมาวางแผนกันว่าจะเดินทางไปทีละ 2 คน โดยที่คนที่ 1 ขึ้นฝั่งไปก่อน แล้วคนที่ 2 กลับมารับคนที่ 3 แล้วสลับกันไปจนเดินทางปลอดภัยทุกคน จากการทำกิจกรรมนี้ได้ข้อคิดคือ การทำสิ่งใดต้องสื่อสารให้เข้าใจ ต้องเป็นผู้ฟังที่ดี ต้องฟังให้เข้าใจ จะได้ไม่เกิดความเสียเวลา และอาจจะเสียหายได้ ต้องรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เสียสละ อดทน มีสติและมีความระมัดระวังในการใช้ชีวิตประจำวัน และที่สำคัญ การให้โอกาสในการแก้ไขดังเช่นอาจารย์ให้เราทำกิจกรรมใหม่อีกครั้ง ทำให้ในที่สุดเราก็สามารถผ่านอุปสรรคไปได้...” (นักเรียนคนที่ 15, บันทึก, 30 มิถุนายน 2553)

2.1.2 กิจกรรมเห็นคุณค่า เป็นกิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจ ความหมาย คุณค่า และความสำคัญของแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรม คือนักเรียนผลัดกันเล่าถึงความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามที่นักเรียนเข้าใจหรือเคยสัมผัส ผู้วิจัยชี้แจงถึงหลักการและแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่นักเรียนจะได้รับในการเข้าร่วมกิจกรรมนี้ จากนั้นนักเรียนช่วยกันสรุปว่าจากความรู้และประสบการณ์ของตนเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และบันทึกลงสมุด จากการบันทึกของนักเรียนพบว่า

“... ได้รู้คุณค่าของความรู้มีเหตุผล มีความพอประมาณ และการมีภูมิคุ้มกัน ความมีเหตุผลนั้น คือ การที่เรารู้จักใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล เราก็จะเป็นคนที่ไม่กระทำสิ่งที่เกิดความเสียหาย และไม่เกิดความเสียหายในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ในด้านความพอประมาณนั้น คือ เราไม่กระทำสิ่งที่เป็นการเบียดเบียนต่อคนอื่น ทั้งในด้านสุขภาพ สังคม และสิ่งแวดล้อม ด้านการมีภูมิคุ้มกัน คือ การมองโลกในแง่ดี คือการที่เรามีความเชื่อและความหวัง คิดในด้านบวก ตั้งเป้าหมาย และเชื่อว่าเราสามารถทำได้...” (นักเรียนคนที่ 3, บันทึก, 2 กรกฎาคม 2553)

“...ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข คือ การมีเหตุผล ความพอประมาณ และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ซึ่งต้องมีความรู้คู่คุณธรรมทำให้ชีวิตมีความมั่นคง และมีความสุขกับการใช้ชีวิต การมีเหตุผล คือ มีเหตุผลในการตัดสินใจทำงานต่าง ๆ ความพอประมาณ คือ การพอประมาณในเรื่องการดำรงชีวิต คือ ไม่ฟุ้งเฟ้อจนเกินไป แต่อดออมเพื่อวันข้างหน้า การมีภูมิคุ้มกัน คือ การป้องกันความเสี่ยงจากสิ่งที่ไม่ดีที่เข้ามาช่วย ซึ่งต้องมีหลักความรู้ คือมีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ และมีคุณธรรมที่ดีในการทำสิ่งต่าง ๆ ไม่ให้ผู้อื่นเดือดร้อน จะทำให้เราใช้ชีวิตที่มีความสุขได้ ซึ่งในหลวงของเราท่านยังทรงเป็นตัวอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตในแบบต่าง ๆ คือ การใช้จ่ายอย่างมีคุณค่า ประหยัดและอดออม...” (นักเรียนคนที่ 11, บันทึก, 2 กรกฎาคม 2553)

“...การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงนั้นช่วยให้เราได้มีภูมิคุ้มกันในเรื่องความประหยัด ทำให้เรารู้จักพอเพียง ประมาทตนเอง พึงพอใจในสิ่งที่ตนมี ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ที่สำคัญถ้าเราประหยัด เราจะมีเงินเก็บเอาไว้ใช้ในยามจำเป็นได้อย่างไม่ขัดสน...” (นักเรียนคนที่ 17, บันทึก, 2 กรกฎาคม 2553)

2.1.3 กิจกรรม “ตามรอยเท้าพ่อ” เป็นกิจกรรมที่สร้างจิตสำนึกในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามรอยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้ตระหนักถึงการใช้ชีวิตที่พอเพียง รู้จักความประหยัดมัธยัสถ์อดออม การรู้จักซ่อมแซมสิ่งของเครื่องใช้ และใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า เพื่อสร้างจิตสำนึกในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้มีความพอประมาณ โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรม คือ นักเรียนศึกษาเรื่องเล่าจากใบความรู้เรื่อง “ตามรอยเท้าพ่อ” แล้วอภิปรายแสดงความคิดเห็น จากนั้น ช่วยกันสรุปข้อคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต จากการบันทึกของนักเรียนในการทำกิจกรรมนี้พบว่า นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงการใช้ชีวิตที่พอเพียง รู้จักความประหยัดมัธยัสถ์ อดออม การรู้จักซ่อมแซมสิ่งของเครื่องใช้ และใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า เข้าใจถึงแนวทางการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ จากการบันทึกของนักเรียนพบว่า

“...ข้าพเจ้าคิดว่าในหลวงท่านทรงเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง พระองค์ทรงมีความประหยัด เรียบง่าย ดังนั้นเราควรเดินตามรอยของท่าน รู้จักพอประมาณ รู้จักเก็บหอมรอบริบ ใช้จ่ายอย่างประหยัดและเป็นคนที่มีระเบียบวินัยในตนเองและจากคำสอนของพ่อ “ตามรอยเท้าพ่อ” สามารถนำไปปฏิบัติได้ คือ ต้องมีความอดทน ไม่ว่าจะทำอะไรต่างก็มีอุปสรรค ความยากลำบากและความสุขุมรอบคอบ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่เจออยู่ตรงหน้าไม่ว่าจะร้ายหรือดี ก็ตาม “...(นักเรียนคนที่ 13, บันทึก, 6 กรกฎาคม 2553)

“...พระองค์ท่านทรงเป็นตัวอย่างที่ดีมากแก่ทุกคน ในการดำรงชีวิต เราทุกคนควรนำแนวการดำรงชีวิตของท่านมาปฏิบัติ คือการประหยัด อดออม ใช้สิ่งของอย่างมีคุณค่า...”

(นักเรียนคนที่ 18, บันทึก, 6 กรกฎาคม 2553)

“...ในกิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่สอนให้เรารู้จักประหยัด รู้จักมัธยัสถ์ ใช้ชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ทำอะไรเกิดตัว ใช้สิ่งของให้คุ้มค่า โดยเปรียบเทียบให้เห็นชัดเจนว่าในหลวงนั้นถึงแม้ว่าท่านจะเป็นพระเจ้าแผ่นดิน ท่านก็ทรงใช้ชีวิตที่เรียบง่าย ไม่หรูหราเช่นกษัตริย์พระองค์อื่น พวกเราในฐานะพสกนิกรก็ควรปฏิบัติตน เช่น พระองค์ท่านเพื่อความสุขในการดำเนินชีวิตของเรา ส่วนทางด้านข้อคิดที่ได้รับในกิจกรรมนี้จะเป็นทางด้านการใช้จ่ายเพราะการประหยัดค่าใช้จ่าย ทำให้ชีวิตเราไม่เดือดร้อน ใช้เท่าที่มี ซื้อเท่าที่จำเป็น ปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านของความพอประมาณและการพึ่งพาตนเอง ไม่ทำให้ตนเองหรือผู้อื่นเดือดร้อน ...” (นักเรียนคนที่ 20, บันทึก, 6 กรกฎาคม 2553)

“...ฉันได้ทำกิจกรรมที่ 3 คือ ตามรอยเท้าพ่อ ซึ่งวันนี้ฉันและเพื่อน ๆ ก็ได้แสดงความคิดเห็นกันว่าสิ่งที่เรายังมีอยู่ มันยังพอใช้ได้อยู่ ก็ควรนำกลับมาใช้ได้ใหม่อีกครั้ง หรืออะไรที่ยังสามารถซ่อมแซมได้ ให้กลับมาใช้ได้อีกครั้งจากบทความเรื่อง “ตามรอยเท้าพ่อ” จะเห็นว่าพระองค์ทรงเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ประชาชน เราสามารถนำมาปฏิบัติตามและสามารถนำมาเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตได้ สามารถนำข้อคิดตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตโดยการได้รู้จักคุณค่าของสิ่งของ อะไรที่ยังใช้ได้ก็สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ เพราะทุกสิ่งนั้นล้วนมีคุณค่าในตัวของมันเอง และเราควรรู้จักใช้คุณค่าของคนให้เป็นประโยชน์...”

(นักเรียนคนที่ 23, บันทึก, 6 กรกฎาคม 2553)

2.1.4 กิจกรรม “เดินตามรอยเท้าพ่อ” เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนเรียนรู้คุณค่าของการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านความอดทน ความสุขุมรอบคอบ ความกล้าหาญและความไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก มีขั้นตอนการจัดกิจกรรม คือ นักเรียนอ่านบทความและฟังบทเพลง “เดินตามรอยเท้าพ่อ” จากคลิปวิดีโอ แล้วแสดงความคิดเห็นภายในกลุ่มว่าจากบทความดังกล่าว ให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงอย่างไร จากนั้นนักเรียนร่วมกันร้องเพลง “เดินตามรอยเท้าพ่อ” จากการบันทึกของนักเรียนพบว่า

“...ข้อคิดในการดำเนินชีวิต การมีภูมิคุ้มกันก็สามารถฝ่าฟันให้ผ่านอุปสรรคไปให้ได้ มองโลกในแง่ดี คิดในด้านบวกมีความหวัง การจัดการกับความเครียด มีความพอประมาณ มีการพึ่งตนเองไม่เบียดเบียนผู้อื่น พึ่งตนเองด้านการเรียนใช้ความสามารถของตนเองพยายามทำผลการเรียนให้ดี...” (นักเรียนคนที่ 1, บันทึก, 10 กรกฎาคม 2553)

“...กิจกรรม เดินตามรอยเท้าพ่อ สอนให้เราเดินไปให้ถึงจุดหมาย ถึงแม้จะมีอุปสรรคมากมายเพียงใด สอนให้เรารู้จักอดทน ย้ายย่อท้อกับปัญหา เมื่อเราผ่านมันไปได้ เรา就会有ความสุข...” (นักเรียนคนที่ 10, บันทึก, 10 กรกฎาคม 2553)

“...วันนี้ฉันได้อ่านบทความและฟังเพลง “เดินตามรอยเท้าพ่อ” เรื่องนี้ทำให้ฉันรู้ว่าเราควรมีเหตุผลในการดำรงชีวิต ใช้เหตุผลคิดวิเคราะห์ว่าการกระทำเช่นนี้จะเกิดผลอย่างไร และมีการพึ่งพาตนเอง มีการมองโลกในแง่ดี ถ้าเราอดทนในวันนี้จะเกิดผลดีในวันข้างหน้า และแน่นอนว่าจะต้องมีภูมิคุ้มกันความเสี่ยงได้เพราะมีจิตใจที่ดีและมีเหตุผล...” (นักเรียนคนที่ 15, บันทึก, 10 กรกฎาคม 2553)

“...ในการที่เราจะทำอะไรสักอย่างหรือจะลงมือทำอะไรสักอย่างบางคนไม่เคยคิดถึงความเป็นจริงในวันข้างหน้าว่าผลที่ออกมาจะเป็นอย่างไร บางทีก็ลงมือทำไปแล้วก็ไม่สำเร็จ เพราะมีความยากลำบากที่ตนอดทนไม่ได้มาขวาง ในวันนี้ข้าพเจ้าได้ฟังบทเพลง “เดินตามรอยเท้าพ่อ” ได้ข้อคิดว่าการที่เราจะทำอะไรสักอย่างนั้นเราต้องมีความอดทน อดทนต่อสิ่งที่ลำบาก ยากเย็นหรืออุปสรรคในทางข้างหน้าหรือระหว่างทางที่เราเดินไปตามทางนั้นเราต้องอดทน สุขุม รอบคอบ มีความพยายามในการที่จะตั้งใจทำอะไรอย่างนั้นจนถึงจุดหมาย...” (นักเรียนคนที่ 19, บันทึก, 10 กรกฎาคม 2553)

2.1.5 กิจกรรมเล่าสู่กันฟัง จาก “คำสอนพ่อ” เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนตระหนักถึงการนำพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ทั้งด้านความมีเหตุผล ความพอประมาณ และการมีภูมิคุ้มกัน มีขั้นตอนการจัดกิจกรรม คือ นักเรียนจับคู่ศึกษาพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง จากใบความรู้เรื่อง “คำสอนพ่อ” คู่ละ 1 บท แล้วเล่าให้กลุ่มฟัง จากนั้น นักเรียนบันทึกข้อคิดที่ได้จาก “คำสอนพ่อ” ลงในสมุดบันทึก จากการบันทึกของนักเรียนพบว่า

“...ความจริงใจเป็นสิ่งสำคัญควรมีความจริงใจต่อตนเองเช่นเมื่อได้ตั้งใจจะประพฤติปฏิบัติในสิ่งอย่างหนึ่งอย่างใดแล้วจะต้องติดตามรักษาความตั้งใจที่จะกระทำดั่งนั้นให้ได้ตลอดไปคนที่รักษาความจริงใจต่อตนเองไว้ได้มั่นคงเป็นคนที่หนักแน่นเที่ยงตรงทำอะไรตามกฎเกณฑ์ตามระเบียบตามเหตุผลและความถูกต้องเป็นธรรมจึงเป็นผู้สามารถสร้างสรรค์และสร้างสมความดีความเจริญให้งอกงามเพิ่มพูนยิ่ง ๆ ขึ้นไป ไม่มีวันถอยหลัง...” (นักเรียนคนที่ 6, บันทึก, 13 กรกฎาคม 2553)

“...คำสอนที่ 12 เน้นเรื่อง ความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งเป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง เราในฐานะที่เป็นนักเรียน จึงต้องฝึกฝนให้เป็นคนซื่อสัตย์สุจริต เช่นไม่ลอกการบ้าน ไม่ทุจริตการสอบ ไม่พูดปด ไม่ลักขโมยสิ่งของ เป็นต้น...” (นักเรียนคนที่ 9, บันทึก, 14 กรกฎาคม 2553)

“เราควรมีคุณธรรม คือการให้ ไม่ว่าจะให้สิ่งใดแก่ผู้อื่นโดยวิธีใด ๆ ก็ตาม เพราะการให้เป็นเครื่องประสานไมตรีระหว่างบุคคลกับบุคคล ได้แก่ ให้ความรัก ความเมตตา กัน ให้ น้ำใจไมตรีกัน ให้อภัย ไม่ถือโทษโกรธเคืองกัน ให้การสงเคราะห์อนุเคราะห์กัน สำหรับฉันตั้งใจ จะให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ด้อยกว่าและไม่โกรธเพื่อน คุณแม่ หรือให้ความช่วยเหลือครู อาจารย์ในสิ่งที่ทำได้...” (นักเรียนคนที่ 11, บันทึก, 14 กรกฎาคม 2553)

“...คำสอนพ่อที่ 9 การที่เราจะทำงานหน้าที่ด้วยความอุตสาหพยายามและความอดทนหนักแน่นให้บรรลุผลสำเร็จ ให้พยายามคิดพิจารณาให้เห็นจุดมุ่งหมาย เห็นสาระและประโยชน์ที่แท้จริงของงานนั้นอย่างแจ่มแจ้ง แล้วจึงลงมือทำด้วยความตั้งใจ มั่นใจ และใช้ความรับผิดชอบโดยมิให้บกพร่องเสียหาย ข้อสำคัญตลอดเวลาที่ปฏิบัติงาน ต้องพยายามควบคุมกายและใจและความคิดให้สงบ ตั้งมั่นและหนักแน่น อย่าให้หวั่นไหวฟุ้งซ่านไปกับความพอใจไม่พอใจ...” (นักเรียนคนที่ 14, บันทึก, 14 กรกฎาคม 2553)

“...วันนี้อาจารย์อธิบายถึงคำสอนของพ่อ และให้นักเรียนศึกษาคำสอนพ่อ แล้วออกมาเล่าให้เพื่อน ๆ และน้อง ๆ ฟัง ดังนี้ คำสอนพ่อที่ 1 สรุปได้ว่าให้รู้จักประมาณตน ยอมรับในความสามารถของเราเองและทำอย่างสุดความสามารถให้ถูกต้องเหมาะสมกับงานและได้ประโยชน์สูงสุด โดยไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน คำสอนพ่อที่ 2 ไม่ให้ความฟุ้งเฟ้อ การรับสิ่งต่าง ๆ เข้ามาโดยไม่รู้จักยั้งคิด วิธีรับความฟุ้งเฟ้อ คือ ความทุจริต โดยการฉ้อโกงตนเองก่อนฉ้อโกงผู้อื่น ยับยั้งโดยการพอดี เท่าที่ตนมี ...ความฟุ้งเฟ้อให้โทษ คือ การใช้จ่ายที่มากเกินไปโดยไม่คำนึงถึงความต้องการ ภายภาคหน้า มีความพอประมาณโดยการไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น คำสอนพ่อที่ 3 การสร้างอนาคตที่มั่นคง ต้องอาศัยความสามารถต่าง ๆ คือส่งเสริมความรู้ตนเอง ทำงานอย่างมีหลักการ เพียรพยายามอย่างเสมอ ไม่ย่อท้อ ไม่ท้อแท้และขจัดอุปสรรค กับปัญหาต่าง ๆ ที่เข้ามา พยายามเผชิญกับปัญหาเอาใจใส่ศึกษารอบรู้สิ่งต่าง ๆ หากความรู้เพิ่มเติมมากขึ้น ควบคุมกาย ใจ ความคิดของตน ต้องทำใจให้สงบเป็นกลาง แม้มีเรื่องต้องให้สับสน หรือเข้ามาทวนใจตลอดเวลา ก็ตาม และนอกจากการเรียนรู้แล้วต้องรู้จักการทำงาน เพื่อเป็นการช่วยเหลือตนโดยไม่พึ่งพาคนอื่น ป้องกันจากสิ่งที่ไม่ดี ...” (นักเรียนคนที่ 16, บันทึก, 13 กรกฎาคม 2553)

“...คนเราถ้าพอใจแล้วเป็นคนอันตรายเพราะว่าถ้าเป็นคนที่มีความรู้แล้วพอใจจะทำให้การควบคุมจิตใจสติของตัวน้อยลง ความพอใจเป็นสิ่งที่ขัดขวางความดีไปได้มาก...” (นักเรียนคนที่ 19, บันทึก, 13 กรกฎาคม 2553)

“...คำสอนที่ 10 สอนให้เราเป็นคนที่มีจริงใจต่อผู้อื่นการจริงใจต่อผู้อื่น จะทำให้เราได้รับความนิยมนับถือไว้วางใจ จะทำการสิ่งใดก็สำเร็จและราบรื่น นอกจากความจริงใจต่อผู้อื่นแล้วยังมีความจริงใจต่อตนเองด้วย...” (นักเรียนคนที่ 24, บันทึก, 14 กรกฎาคม 2553)

“...คำสอนที่ 11 สอนว่าผู้ที่มุ่งหวังความดีและความเจริญมั่งคั่งในชีวิตจะต้องไม่ละเลยการศึกษา คือ ต้องมีความรู้ทางวิชาการ มีความรู้ด้านปฏิบัติการ และความรู้ที่จะคิดอ่านตามเหตุผลความเป็นจริง เพื่อจะสามารถนำไปใช้ประกอบกิจการงาน และแก้ปัญหาทั้งปวงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และที่สำคัญจะต้องมีความจริงใจ ไม่ว่าในการทำงาน ในผู้ร่วมงานหรือในการรักษาระเบียบแบบแผนความดีงาม ความถูกต้องทุกอย่าง...” (นักเรียนคนที่ 23, บันทึก, 14 กรกฎาคม 2553)

2.1.6 กิจกรรม “เงินทองของมีค่า” เป็นกิจกรรมที่สร้างจิตสำนึกในความมีเหตุผลในการใช้จ่าย รู้จักประหยัดและออม ใช้เหตุผลในการตัดสินใจ มีความรอบคอบและรู้เท่าทันเพื่อการป้องกันความเสี่ยงในการใช้จ่าย จากการบันทึกของนักเรียนพบว่า

นักเรียนบันทึกการทำกิจกรรม “เงินทอง ของมีค่า” โดยผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น “เงินทองเป็นของเรา เราควรมีสติใช้ทำอะไรก็ได้ ตามที่พอใจ” ดังนี้

“...ไม่จริง เพราะเราต้องรู้จักการประหยัดคอดออม ต้องรู้จักเก็บไม่ใช้อย่างฟุ่มเฟือยอย่าใช้เกินตัว เพราะจะทำให้ติดเป็นนิสัย เราต้องเก็บออมเพื่อวันข้างหน้า...” (นักเรียนคนที่ 1, บันทึก, 19 กรกฎาคม 2553)

นักเรียนบันทึกความคิดเห็นต่อคำกล่าว “จะซื้อคอมพิวเตอร์ทั้งที ต้องพิจารณาราคา ค่าบำรุงรักษา ค่าใช้จ่ายประจำ รวมทั้งความจำเป็นในการใช้” ดังนี้

“...มีความจำเป็นเพราะราคาก็เป็นสิ่งสำคัญ เพราะคนเราก็ต้องพิจารณาราคาเป็นอันดับแรกแล้วก็ตามด้วยค่าบำรุงรักษา ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ก็เกิดจากคุณภาพของสินค้าเพราะฉะนั้นก็ต้องดูเรื่องคุณภาพสินค้าด้วยว่ามีความจำเป็นอย่างไร และมีคุณภาพ ถ้ามีคุณภาพดีก็จะซ่อมบ่อย ถ้าคุณภาพไม่ดีก็ต้องเข้าร้านซ่อมบ่อย ทำให้สิ้นเปลืองทั้งเงิน และเวลามากขึ้น...” (นักเรียนคนที่ 2, บันทึก, 19 กรกฎาคม 2553)

นักเรียนบันทึกความคิดเห็นต่อคำกล่าว “เด็กต่างจังหวัด แ่เงินจะใช้สำหรับอาหารกลางวันยังไม่มีพอเลย จะไปรู้เรื่องเงินมากมายอะไรหนักหนา” ดังนี้

“... ไม่เห็นด้วย เพราะว่าไม่ว่าเด็กต่างจังหวัดหรือที่ไหน ๆ ทุกคนต่างรู้คุณค่าของเงินทั้งนั้น อยู่ที่ว่าจจะรู้จักวางแผนการใช้จ่ายเงินหรือไม่ และใช้เงินนั้นอย่างไร ...” (นักเรียนคนที่ 4, บันทึก, 19 กรกฎาคม 2553)

“...ไม่เห็นด้วย เพราะไม่ว่าจะเป็นเด็กต่างจังหวัด หรือเด็กในเมืองก็ต้องใช้เงินกันทั้งนั้น ดังนั้น คนเราทุกคนก็ต้องเรียนรู้เรื่องเงิน และใช้เงินอย่างถูกวิธี...” (นักเรียนคนที่ 8, บันทึก, 19 กรกฎาคม 2553)

นักเรียนบันทึกความคิดเห็นต่อคำกล่าว “เป็นเด็กเป็นเล็ก ไม่เห็นต้องวางแผนการใช้จ่ายเลย ผู้ใหญ่ให้ทำอะไรก็ใช้เท่านั้น” ดังนี้

“...ไม่เห็นด้วย เพราะเราเป็นเด็ก ต้องรู้จักเก็บออมแต่น้อย เราจะได้มีเงินใช้ในวันข้างหน้า...” (นักเรียนคนที่ 19, บันทึก, 19 กรกฎาคม 2553)

สำหรับเป้าหมายของชีวิตนักเรียนได้บันทึกไว้ว่า “...เป้าหมายทางการศึกษา อนาคตอยากเป็นครู ซึ่งต้องเก็บเงินโดยที่นำเงินส่วนหนึ่งใช้และเก็บเงินส่วนหนึ่งไว้ โดยที่เวลาจะซื้อของก็นำเงินส่วนที่นำมาซื้อ ไม่ใช้เงินเกินงบประมาณที่วางไว้ เป้าหมายทางด้านสังคมและการทำงาน ต้องมีอาชีพที่มั่นคงและมีสวัสดิการต่าง ๆ เป้าหมายทางการเงิน อยากมีเงินใช้ที่เพียงพอและมีเงินออมไว้ในยามเดือดร้อน เป้าหมายทางด้านการครอบครัว อยากมีครอบครัวที่สมบูรณ์ อยู่กันอย่างมีความสุข ไม่มีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกัน เป้าหมายทางด้านสุขภาพ อยากมีสุขภาพที่แข็งแรง ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ และเป้าหมายทางด้านนันทนาการ การพักผ่อนหย่อนใจ อยากไปเที่ยวจังหวัดต่าง ๆ ในวันหยุด และอยากไปเที่ยวต่างประเทศ ...” (นักเรียนคนที่ 15, บันทึก, 19 กรกฎาคม 2553)

2.1.7 กิจกรรมสะท้อนความคิด เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ดีของตนเองในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งเป็นการฝึกให้นักเรียนรู้ถึงความภาคภูมิใจของตนเอง ความสามารถในการแก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ ฝึกการปล่อยวาง การเสียสละและการรู้จักแบ่งปัน โดยขั้นตอนการจัดกิจกรรม ประกอบด้วย 1) แลกเปลี่ยนประสบการณ์ 2) สายธารชีวิต และ 3) ของรักของหวง จากการบันทึกของนักเรียนพบว่า

“...การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงนั้นช่วยให้เราได้มีภูมิคุ้มกันในเรื่องความประหยัค ทำให้เรารู้จักพอเพียง ประมาณตนเอง พึงพอใจในสิ่งที่ตนมี ไม่เบียดเบียนผู้อื่นที่สำคัญถ้าเราประหยัค เราก็จะมีเงินเก็บเอาไว้ใช้ในยามจำเป็นได้อย่างไม่ขัดสน...” (นักเรียนคนที่ 2, บันทึก, 26 กรกฎาคม 2553)

“...ผมเคยทำงานและเก็บเงินได้มากพอสมควร และผมก็ซื้อของจนเกือบหมดและตอนนั้นผมก็คิดว่าสิ่งที่เราซื้อของมามากขนาดนี้ มันสำคัญกับเรามากขนาดไหน และที่เราซื้อมาก็อาจจะไม่สำคัญ มันทำให้ได้บทเรียนว่าควรพิจารณาให้รอบคอบก่อนตัดสินใจทำสิ่งใด...” (นักเรียนคนที่ 4, บันทึก, 26 กรกฎาคม 2553)

“...ความพอเพียงคือสิ่งที่ทำให้เรานั้นได้รู้ว่าการที่เราได้อยู่อย่างพอเพียงก็มีความสุขเหมือนกัน เช่นการที่เราอยากได้อะไรมันสำคัญหรือไม่ และมีความสำคัญมากขนาดไหน เราจะได้มีเงินเก็บและพอประมาณ...” (นักเรียนคนที่ 5, บันทึก, 26 กรกฎาคม 2553)

“...เศรษฐกิจพอเพียง คือ รากฐานหรือหลักการดำเนินชีวิตที่ทำให้เราสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยไม่มีเรื่องเดือดร้อนตามมา แต่บางคนไม่คิดที่จะทำก็จะทำให้มีเรื่องเดือดร้อนเกิดขึ้นกับตนเอง และอยู่อย่างไม่มีความสุข ส่วนการเลือกคบเพื่อน พฤติกรรมที่เคยปฏิบัติ คือ ในเวลาที่เราคบเพื่อน ส่วนมากเราอยากให้เพื่อนเป็นเหมือนเรา โดยที่เราลืมคิดไปว่าคนเราเกิดมาไม่ได้เหมือนกัน ดังนั้นเวลาที่คิดค้นคบกับใครคนหนึ่งจึงมองเฉพาะในข้อดี ถ้าเพื่อนมีข้อเสียก็จะคุยกันตรง ๆ แต่บางครั้งเราก็ต้องยอมรับและปรับตัวเพื่อเข้ากับเพื่อนด้วย ...” (นักเรียนคนที่ 9, บันทึก, 26 กรกฎาคม 2553)

“...เศรษฐกิจพอเพียง คือ แนวการปฏิบัติตนในการดำรงชีวิตประจำวันของคนเราทุกคน เพื่อให้มีความมั่นคง เป็นสิ่งรับรองเรื่องต่าง ๆ ที่จะเข้ามาในชีวิต ทำให้เราสามารถมีทางแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง ส่วนการคบเพื่อน พฤติกรรมที่เคยปฏิบัติ คือ เข้าใจในสิ่งที่เพื่อนเป็น เพราะคนเราเกิดมาไม่ได้มีเหมือนกันหมดทุกอย่าง แต่เราควรที่จะแนะนำหรือคุยกับเพื่อนถ้าหากเรื่องนั้นเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง หากเรื่องใดที่เราสามารถปรับตัวเข้าหาเพื่อนได้เราก็ควรทำ เพราะอาจจะทำให้เพื่อนไว้วางใจเรามากขึ้น ประสบการณ์ที่สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ เห็นผู้ปกครองใช้จ่ายเงินโดยจะมีการวางแผนการใช้จ่ายเป็นอย่างดี มีการออมทุกวัน ใช้จ่ายของที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย...” (นักเรียนคนที่ 14, บันทึก, 26 กรกฎาคม 2553)

2.1.8 กิจกรรมผ่านพักตระหนักรู้ เป็นกิจกรรมที่ฝึกให้นักเรียนได้พิจารณา

ใคร่ครวญถึงสิ่งที่ตนเองควรพัฒนาและวางแผนเพื่อปรับพฤติกรรมของตนเองให้มีเหตุผล มีความพอประมาณและมีภูมิคุ้มกัน เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชั้นต่อไป จากการบันทึกของนักเรียนพบว่า

“...จะตั้งใจทำตามแบบเศรษฐกิจพอเพียงจากไม่เคยเก็บดั่งค์หยอดกระปุกได้เลย ก็จะพยายามมาเก็บดั่งค์หยอดกระปุกให้ได้ทุกวัน จากไม่ค่อยทำงานบ้าน ก็จะพยายามทำงานบ้านบ่อย ๆ เพื่อช่วยพ่อแม่ จะไม่เป็นคนโมโหง่าย จะใจเย็นให้มากขึ้น จะพยายามไม่ซื้อขนมขบเคี้ยวบ่อย ๆ จากไม่เคยออกกำลังกายก็จะพยายามออกกำลังกายให้มากขึ้น ด้วยการเล่นกีฬา เช่น แบดมินตัน จากเป็นคนที่ชอบลอกการบ้านเพื่อน ก็จะพยายามทำการบ้านด้วยตัวเอง จะพยายามฟังความคิดเห็นของคนอื่นให้มากขึ้น จะไม่เปิดทีวี ฟังเพลง ไลน์เมื่อไม่ได้ใช้ จะพยายามสวมหมวกกันน็อคเมื่อขี่รถจักรยานยนต์ จะพยายามตั้งใจเรียนหนังสือในห้องเรียนให้มากขึ้น เป็นคนที่ไม่ค่อยรู้เวลา ชอบนอนดึก ก็จะพยายามไม่นอนดึก...” (นักเรียนคนที่ 3, บันทึก, 27 กรกฎาคม 2553)

“...จะใช้จ่ายเงินในการซื้อสิ่งของน้อยลง จากที่แต่ก่อนไม่ค่อยตั้งใจเรียนก็จะตั้งใจเรียนมากขึ้น จะวางแผนในการทำงาน จะวางแผนในการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ จะช่วยผู้ปกครองทำงานบ้าน จะไม่ออกไปเที่ยวกับเพื่อน จะพยายามเอาใจเขามาใส่ใจเรา จะรับฟังความ

คิดเห็นของคนอื่น จะรู้จักการซ่อมแซมสิ่งของที่ชำรุด จะไม่ซื้อของที่ไม่น่าเป็น จะออกกำลังกาย และจะไม่เปิดไฟ ทวี พัดลม เมื่อไม่จำเป็น...” (นักเรียนคนที่ 6, บันทึก, 27 กรกฎาคม 2553)

“...ไม่เคยเก็บเงินหยอดกระปุกก็จะเก็บเงินบ้างแล้ว ไม่ค่อยได้ทำงานช่วยที่บ้านก็พยายามเริ่มทำทีละนิด ๆ ไม่ค่อยออกกำลังกายก็พยายามออกบ้าง ไม่เคยอยู่บ้านได้เลยเพราะ เสาร์-อาทิตย์ ออกบ้านตลอดก็จะพยายามอยู่บ้านแล้วจะออกก็ต่อเมื่อมีธุระจริง ๆ ชอบขับรถเที่ยวทำให้เปลืองน้ำมันก็จะปรับนอกจากพาแม่ไปซื้อของ จะวางแผนในการทำงาน จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จะเอาแต่ใจน้อยลง แต่ก่อนเคยใช้เงินเก่ง ซื้อของที่ไม่น่าเป็นประโยชน์เท่าไร ชอบซื้อเสื้อผ้าซื้ออุปกรณ์แต่งหน้า แต่ต่อไปนี้จะลดน้อยลง ใช้แต่ที่จำเป็น เสื้อผ้าก็ซื้อน้อยลง ไม่ออกไปเที่ยวกับเพื่อน...” (นักเรียนคนที่ 8, บันทึก, 27 กรกฎาคม 2553)

“...แต่ก่อนดิฉันชอบซื้อรองเท้ามาประมาณสัปดาห์ละครั้งถึงสองครั้ง แต่ต่อไปดิฉันพยายามจะไม่ซื้อและพยายามใช้เงินให้น้อยลงกว่าเดิม และก็จะไม่ซื้อของใช้ที่ไม่จำเป็นต่อตนเอง จะไม่ใช้เงินฟุ่มเฟือย แต่ก่อนดิฉันไม่ค่อยมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่สักเท่าไรและไม่ค่อยเสียสละ ไม่มีน้ำใจ ไม่เอาใจเขามาใส่ใจเราและไม่ค่อยมองโลกในแง่ดีเลย ไม่ออกกำลังกาย ไม่ประหยัด ไม่อดออม เห็นอะไรก็ซื้อ ซื้อทุกอย่างที่อยากได้และเป็นคนที่ชอบเอาแต่ใจตัวเอง ไม่รู้จักประคองของที่ใช้แล้ว แต่ต่อไปดิฉันก็จะค่อย ๆ ปรับตัวมากขึ้นและดีขึ้นกว่าเดิมและมีความรับผิดชอบมากกว่าเดิม จะซ่อมแซมของที่ไม่น่าใช้แล้ว จะอยู่บ้านช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน จะช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น มีน้ำใจ ประหยัดและอดออม เสาร์ - อาทิตย์ ถ้าไม่มีงานหรือกิจธุระอะไรดิฉันก็จะอยู่บ้านช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน ทำกับข้าว ปิดไฟหรือเครื่องใช้เมื่อไม่มีคนใช้ ปลุกต้นไม้ดอกไม้ไว้ที่บ้าน ก่อนที่จะทำงานหรือทำอะไรก็จะคิดหรือวางแผนก่อน...” (นักเรียนคนที่ 10, บันทึก, 27 กรกฎาคม 2553)

“...จะประหยัดให้ได้ จะมีความพยายามมากขึ้น จะหมั่นออกกำลังกายมากขึ้น ไม่ขี้เกียจเหมือนเดิม จะแบ่งเวลาให้ถูกกว่าเมื่อก่อน จะไม่ซื้อของที่ไม่น่าเป็นต้องใช้ จะซ่อมแซมสิ่งของที่พอใช้ได้ จะเลิกมองคนอื่นในแง่ลบ และมองเขาในทางที่ดี เดิมก็เป็นคนชอบลอกการบ้านเพื่อนก็พยายามที่จะทำเองด้วยความพยายาม...” (นักเรียนคนที่ 14, บันทึก, 27 กรกฎาคม 2553)

“..ขณะในโรงเรียนเยอะมากอยากจะชักชวนให้ทุกคนหันมาให้ความร่วมมือในการจัดการ ได้แก่ ลดการใช้ถุงพลาสติก หิ้วปิ่นโตมาโรงเรียนแทนการใส่ถุง เก็บขยะก่อนกลับบ้านและแยกขยะก่อนทิ้ง ซ่อมแซมของใช้ส่วนตัว เช่น รองเท้า สมุด หนังสือหรือกระเป๋า ...” (นักเรียนคนที่ 15, บันทึก, 27 กรกฎาคม 2553)

“...เมื่อก่อนจะใช้เงินฟุ่มเฟือยมาก ๆ เลย เวลาไปเดินตลาดอยากได้อะไรก็ซื้อ เสื้อผ้า รองเท้า กระเป๋า นาฬิกา ก็ฟัดคัม ที่คาดผม และเวลาซื้อของบางทีก็ไม่ได้ใช้ ไม่ได้ใส่ เหมือนซื้อมาเก็บไว้เฉย ๆ จากนั้นก็จะตั้งใจว่าจะไม่ซื้อของฟุ่มเฟือยอีก จะซื้อก็ต่อเมื่อจำเป็นจริง ๆ อีกเรื่องหนึ่ง คือการกินจะเป็นคนที่กินเก่ง บางครั้งเวลาหิวมาก ๆ ก็ซื้อของกินมาเยอะ ๆ แต่พอเวลากินแล้วก็กินไม่หมดทำให้เสียของ เพราะถ้ากินไม่หมดก็ต้องทิ้งจากนั้น ก็ตั้งใจว่าเวลาหิวก็จะซื้อของมากินแต่พอดีไม่ให้เหลือเพื่อไม่ให้สิ้นเปลือง...” (นักเรียนคนที่ 18, บันทึก, 27 กรกฎาคม 2553)

“...การปฏิบัติที่ตั้งใจจะกระทำ คือการพึ่งตนเอง ผมจะพยายามทำงานโดยไม่ลอกคนอื่นผมจะไม่ฝากคนอื่นไปส่งงาน การประหยัดคอดอมจะกินอาหารจุจิกให้น้อยลง จะเล่นเกมให้น้อยลง ผมจะหยอดคอดอมดินและจะไม่เคาะถ้าไม่จำเป็น การไม่เบียดเบียนตัวเองคือไม่นอนดึก เพราะเวลานอนดึกมักจะตื่นสาย...” (นักเรียนคนที่ 21, บันทึก, 27 กรกฎาคม 2553)

“...ความตั้งใจที่ปฏิบัติในด้านเศรษฐกิจพอเพียงของฉันทือการอ่านหนังสือ เมื่อก่อนไม่ค่อยขยันอ่านหนังสือและเวลาใกล้สอบแล้วค่อยมาอ่านแล้วก็จะอ่านไม่ทัน บางครั้งการสอบข้อที่ควรจะทำได้อีกทำไม่ได้ สิ่งที่จะทำคือ จะอ่านหนังสือเพื่อเตรียมความพร้อม อ่านเตรียมตัวไว้แต่เนิ่นๆเพื่อที่เวลาใกล้สอบจะได้มีสมาธิในการอ่านและมีสมาธิในการสอบ การใช้เงิน เมื่อก่อนใช้เงินฟุ่มเฟือยอยากได้อะไรก็ซื้อ ไม่คิดถึงผลที่ตามมาว่าต่อไปจะไม่มีเงินใช้ สิ่งที่จะทำคือจะประหยัดเงินมากขึ้น จะคิดก่อนว่าสิ่งไหนควรหรือไม่ควรซื้อและจำเป็นมากน้อยแค่ไหนทำให้เราเหลือเงินมาก...” (นักเรียนคนที่ 23, บันทึก, 27 กรกฎาคม 2553)

ในการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนโดยใช้กระบวนการสร้างความตระหนักด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ เห็นคุณค่าและความสำคัญในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนานักเรียนทุกกิจกรรม ผู้วิจัยได้กำหนดให้นักเรียนนำความรู้ ประสบการณ์ ข้อคิด ต่าง ๆ ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อนำไปเล่าให้ผู้ปกครองได้รับทราบ จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองของนักเรียน พบว่า

“...การเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสิ่งที่ดีเป็นการปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้กับเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติ ที่จะต้องดำรงชีวิตอยู่ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ยุคทุนนิยมมีการแข่งขันในสังคมสูง ต้องรู้จักกินรู้จักใช้ และเอาตัวรอดได้...” (ผู้ปกครองคนที่ 3, สัมภาษณ์, 20 พฤศจิกายน 2553)

“...เป็นกิจกรรมที่ดี มีประโยชน์ สามารถพัฒนาตัวนักเรียนเป็นอย่างดีในด้านการใช้เงินในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะซื้อของกินเอง ทำให้รู้สึกพึ่งตนเองได้ รู้จักการออมเงินและใช้จ่ายน้อยลง นอกจากนี้จะได้นำความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงมาใช้ในการรอบคอบ

ทั้งความพอประมาณ ความมีเหตุผล และความมีภูมิคุ้มกัน คิดว่ากิจกรรมนี้ได้ให้ความรู้ทั้งตัวนักเรียนและคนในครอบครัว...” (ผู้ปกครองคนที่ 13, สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2553)

“...กิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง เป็นกิจกรรมที่สอนให้เราทุกคนรู้จักพอเพียง คือพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันความเสี่ยง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ สอนให้เรา รู้จักอะไรตั้งมากมาย เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง และกิจกรรมนี้ก็มีแบบทดสอบ มีตัวอย่างความพอเพียงมาให้ผู้ปกครองอ่านได้เรียนรู้ ได้เข้าใจ ทุกครั้ง และกิจกรรมนี้ก็สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ จะได้ออกดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักความพอเพียงได้...” (ผู้ปกครองคนที่ 24, สัมภาษณ์, 14 พฤศจิกายน 2553)

2.2 การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะของนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียง เป็นกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนนำความรู้ความเข้าใจ หลักการ ความสำคัญและคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การฝึกฝน ปฏิบัติ เพื่อให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะด้านความมีเหตุผล ความพอประมาณ และมีภูมิคุ้มกัน ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย 8 กิจกรรม

2.2.1 กิจกรรมโครงงาน เป็นกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดเป็นขั้นตอนอย่างเป็นระบบ โดยผ่านการทดลองเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ มีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดแก้ปัญหาหรืออธิบายอย่างมีเหตุผล หรือตรวจสอบผลการกระทำได้นอกจากนั้นยังส่งเสริมการทำงานเป็นทีม การแก้ปัญหา เกิดทักษะกระบวนการกลุ่ม การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข จากการบินที่กของนักเรียนพบว่า

“...ได้รู้ว่าการทำงานเป็นหมู่คณะเป็นสิ่งที่ยาก มีอุปสรรคต่าง ๆ มากมาย ความเห็นไม่ตรงกัน คนหนึ่งจะเอาอย่างหนึ่งอีกคนจะเอาอย่างหนึ่ง แต่มันก็ผ่านอุปสรรคได้ แต่ก็เหนื่อยเหมือนกันเราทำน้ำยาเอนกประสงค์ ส่วนอุปกรณ์ในการทำโครงงานก็หาไม่ยากหรอก เพราะเป็นพืชผัก ผลไม้ ที่อยู่รอบๆบ้านของเราเอง ตอนแรกใช้ไม่ได้เราก็จะทดลองจนกว่าจะสำเร็จพอทำเสร็จก็ลองให้เพื่อนบ้านลองใช้ดู แล้วก็ลองทำใหม่ การทำโครงงานครั้งนี้ช่วยลดการใช้ยาฆ่าแมลง ทำให้องค์กรดีจากตลาดทั่วไป ช่วยลดรายจ่ายในครอบครัวไปอีกหลายเท่า...” (นักเรียนคนที่ 9, บันทึก, 14 กันยายน 2553)

“...ตอนแรกเพื่อนในกลุ่มพอได้หัวข้อมาอาจมีการเถียงกันเล็กน้อยว่าทำอันนี้ดีไหมเช่น ทำสบู่เหลวดีไหม ทำเจลล้างมือดีไหม จนมาลงรอยที่สบู่ก้อน ขั้นแรกเราก็แบ่งกันว่าคนนี้จะทำอะไร พอแบ่งงานเสร็จก็เริ่มศึกษาหาวิธีทำและหาข้อมูลของสมุนไพรหรือสิ่งต่าง ๆ ว่ามีสรรพคุณในการรักษาผิวพรรณอย่างไร และนำมาใช้ในการทำโครงงาน ว่าจะมีผลอย่างไร ถ้านำมาใช้ในการทำและหาได้จากที่ไหน ราคาเท่าไร ได้ลองทดลองดูในการใส่ส่วนผสม มีการชั่งตวงปริมาณของส่วนผสมว่าขนาดไหน ถึงจะพอดีกับปริมาณเท่านี้ ขาดหรือเกินหรือเปล่า รูปแบบ

งานออกมาดีไหม ได้การออกแบบการจัดบอร์ดว่าแบบไหนจะออกมาดูดี ได้การวางแผนกันในกลุ่ม การทำงานแบบกลุ่ม การร่วมแรงร่วมใจช่วยกันทำ การเสียสละ การสามัคคี ความคิดสร้างสรรค์ การนำเสนองานให้ออกมาดี...” (นักเรียนคนที่ 19, บันทึก, 14 กันยายน 2553)

“...ในการทำโครงการครั้งแรกที่ได้หัวข้อมา กลุ่มพวกเราก็มานั่งวางแผนว่าจะศึกษาข้อมูลอย่างไรและใครจะรับผิดชอบเรื่องไหน สิ่งที่ได้อันดับแรกเลยก็คือ ความสามัคคีร่วมมือของคนในกลุ่มทำให้พูดคุยแสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย บางครั้งอาจคิดไม่ตรงกันบ้างแต่เราก็สามารถตกลงกันและผ่านมาได้ ได้ทดลองด้วยตัวของเรเองว่าน้ำในโรงเรียนที่เป็นน้ำหวาน ๆ ว่ามีจำนวนปริมาณน้ำตาลมากเท่าไรในตอนแรกก็ไปหาข้อมูลในอินเทอร์เน็ตก็พบว่าข้อมูลไม่ตรงกันกับที่เราทดลอง อาจจะมีแตกต่างกันในเรื่องอุปกรณ์ที่ใช้ตรวจวัด น้ำที่นำมาทดลองอาจจะเจือจาง ในอินเทอร์เน็ตก็เป็นโลกกว้างมากที่ใครจะสามารถเข้ามาลงอะไรไว้ก็ได้ เราจะไม่เชื่อเขาในทันที จะต้องเกิดกระบวนการทดลองด้วยตัวเอง ได้เห็นข้อผิดพลาดของการทำงานในหลาย ๆ ด้าน เช่น การทำเล่มรายงานก็ต้องมีการแก้ไขหลายครั้งในด้านการจัดตัวหนังสือ การเขียนภาษาอังกฤษกลุ่มของพวกเราก็แก้ไขปรับปรุงมาเรื่อยๆจนวันที่แสดงโครงการก็ไม่โดนคุณครูติงเรื่องคำศัพท์แต่จะโดนเรื่องการจัดเรียงตัวอักษรนิดหน่อยแต่ก็ทำให้พวกเราอดทนและมีความพยายามมากขึ้น เกิดภูมิคุ้มกันในตัวเองมีความรู้ถึงโทษหรือข้อดีของน้ำตาลรู้ถึงปริมาณการทานน้ำตาลของเราในแต่ละวันเป็นการดูแลสุขภาพของคนในครอบครัวถึงจะไม่สามารถแก้ไขปัญหของเครื่องดื่มในโรงเรียนได้แต่ก็นำไปประยุกต์ใช้กับครอบครัวได้จริงได้คำศัพท์ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นมากมายเพราะตอนที่เรารู้ผิดก็ต้องอ่านไปด้วยก็เกิดการซึมซับการจดจำให้สมองเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยกระบวนการคิดมากมายในการทำงานกับเพื่อนกับการคิดว่าจะทำอย่างไรให้โครงการออกมาดีและมีความแปลกใหม่และแตกต่างจากปีก่อน ๆ ที่ทำการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดโดยการใช้จ่ายของเก่า ๆ ที่เรามีบ้านให้คู้ค่าเล็กใช้หรือซื้ออุปกรณ์สำเร็จรูปที่มีราคาแพงหันมาซื้อกระดาษสีแผ่นเดียวถูก ๆ แล้วก็เอามาตัดคัดแปลงเอาเองก็จะเป็นการประหยัด...” (นักเรียนคนที่ 1, บันทึก, 14 กันยายน 2553)

2.2.2 กิจกรรมตลาดนัดพอเพียง เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนประหยัดและออม มีความสามารถในการวางแผน มีวินัยในตนเอง ฝึกปฏิบัติให้เป็นผู้บริการและผู้รับบริการที่ดี มีทักษะในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นและยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถหารายได้ระหว่างเรียน มีความรอบคอบในการทำงานและสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ ในการจัดกิจกรรมตลาดนัดพอเพียง นักเรียนได้ทำสินค้าที่เป็นผลผลิตของนักเรียนจากการเรียนรู้ จากกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผลผลิตภายในครอบครัว ผลผลิตจากการร่วมกันผลิตภายในกลุ่ม และสินค้าจากชุมชน จัดกิจกรรมทุกวันพุธในระหว่างเวลา 11.45 - 12.45 น. ซึ่งเป็นเวลาพัก

กลางวันสำหรับนักเรียน และนอกจากนี้ยังได้เชิญชวนให้นักเรียนในโรงเรียนร่วมกิจกรรมเพื่อให้ นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ก่อให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่องและยั่งยืนภายในโรงเรียนได้ จากการ สัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับกิจกรรมตลาดนัดพอเพียง พบว่า

“...อาจารย์คะกลุ่มหนูขายกล้วยทอด ลงทุนคนละ 50 บาท 5 คน โอ๊ยกว่าจะขายได้ ยากเย็น แล้วก็ทอดอีก วันนี้พวกหนูขายของได้กำไร 51 บาท กว่าที่ขายได้ก็ตั้งนานนะกะ หนูเพิ่งรู้ ว่าการขายของ การหาเงินมันยากขนาดนี้ หนูจะเอาเงินนี้เก็บเป็นขวัญถุง ไปจนตายเลยแหละคะ...” (นักเรียนคนที่ 11, สัมภาษณ์, 18 สิงหาคม 2553)

“...กลุ่มหนูมี 4 คน เราทำขนมคอกกอก ตอนแรกทำไม่เป็น ก็ลองทำตามป้าข้าง บ้าน จากนั้นก็เอาสูตรมาลองทำดู ผสมแป้ง ตอนแรกเหลวมากทอดไม่ได้เลย เลยลองทำใหม่.. (หัวเราะ)..คราวนี้ทำบ้านเลอะเทอะหมดเลย ทำเสร็จก็ให้ทุกคนในบ้านช่วยชิม ทุกคนบอกว่าอร่อย วันนี้เอามาขาย ขาดทุน เพราะลงทุนไปครั้งแรกทำและหมด...” (นักเรียนคนที่ 20, สัมภาษณ์, 18 สิงหาคม 2553)

“...ตอนนี้ทำได้แล้วค่ะ แม่มาลองทำด้วย ลองเอาไปขายดู ขายหมดทุกวันเลยคะ คราวนี้เลยช่วยกันทำทั้งบ้าน ทำตอนเย็น เข้าก็วางขายหน้าบ้าน แม่เลยมีอาชีพเสริมไปด้วยเลย...” (นักเรียนคนที่ 20, สัมภาษณ์, 25 สิงหาคม 2553)

“...ครั้งแรกที่ทำตลาดนัด ก็ไม่รู้ว่าขายอะไรดี ก็ปรึกษากับเพื่อนในกลุ่ม เลยตกลง กันว่าจะขายชาลาเปา แต่ลงทุนมากเพราะรับมาลูกละ 9 บาท ขายลูกละ 10 บาท ก็ขายดีเหมือนกัน แต่เมื่อวันพุธที่ผ่านมาพอรู้ว่าวันนี้มีการแข่งขันวอลเลย์บอลพอดี เขาไปดูวอลเลย์บอลกันหมด เลย มีลูกค้าน้อยมาก ตอนแรกก็ให้ค่ายกับนัทเดิน ไปขายที่ข้างสนามวอลเลย์บอลไม่มีใครสนใจเลย พอ ลักพักจะหมดเวลาพักเที่ยงก็ขายไม่หมด เลยตัดสินใจกับอ๊อฟว่าไปเดินขายกันตามห้องพักรู อาจารย์ก็ช่วยกันซื้อเยอะพอสมควร แต่ก็ยังเหลืออีก 8 ลูก สุดท้ายก็ต้องขอร้องให้เพื่อนในห้องช่วย ซื้อ เป็นอันว่าขายหมด มาถึงวันนี้เดือนกว่า ขายไป 4 ครั้ง คุบญชีรายรับรายจ่ายแล้ว เหลือกำไร 215 บาท วันพุธหน้าต้องคอยดูว่าจะมีกิจกรรมอื่นหรือเปล่านั้นจะได้สั่งชาลาเปาน้อยลง...” (นักเรียนคนที่ 12, สัมภาษณ์, 1 กันยายน 2553)

2.2.3 กิจกรรมค่ายอาสาสมัคร เป็นกิจกรรมฝึกการทำความคิด เพื่อขัดเกลาดนเอง และบ่มเพาะความรัก ความเมตตาผู้อื่น เพื่อให้เกิดการให้ กิจกรรมที่ได้ดำเนินการ คือ กิจกรรมอาสา คุแลผู้ป่วยที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้และผู้ป่วยไร้ญาติภายในชุมชนอำเภอวังน้ำเย็น จำนวน 13 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้ป่วยที่เป็นอัมพาต อันเกิดจากอุบัติเหตุ ทั้งจากยานพาหนะ การตกจากนั่งร้าน เนื่องจากทำงานก่อสร้าง อุบัติเหตุจากการดื่มสุรามึนเมา ตกสะพาน รวมทั้งกรณีที่เกิดจากการไม่ รู้จักดูแลและสุขภาพตนเองจนเกิดอาการป่วยเรื้อรังจนไม่สามารถรักษาได้ นอกจากนักเรียนจะได้ให้

การช่วยเหลือ โดยการควบคุมดูแลและให้คำแนะนำวิธีดูแลผู้ป่วยจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอำเภอ
วังน้ำเย็นและคณะแพทย์พยาบาลโรงพยาบาลวังน้ำเย็น รวมทั้ง อสม. ประจำตำบลแล้ว นักเรียนยัง
ได้เรียนรู้จากการบอกเล่าของผู้ป่วยว่า ในขณะที่ทำงานหาเงินได้ บางคนรายได้สูงมากแต่ไม่ได้เก็บ
ออม ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย พอถึงยามเจ็บป่วยจึงไม่มีเงินรักษา เพื่อนฝูงญาติพี่น้องก็ไม่สามารถจะ
ช่วยเหลือได้ จึงถูกทอดทิ้ง จากการบันทึกของนักเรียนพบว่า

“...หมอแขกเป็นผู้มาให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยและให้กำลังใจแก่ผู้ป่วย การ
ทำจิตอาสาเป็นการช่วยเหลือผู้ที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ การทำกิจกรรมอาสาสมัคร ไม่ได้หวัง
ผลตอบแทนอะไรเลยแต่เป็นการทำด้วยใจและเหมือนเราทำบุญอย่างหนึ่ง การทำกิจกรรมอาสาจะ
แบ่งเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 ไปกับหมอหมื่น กลุ่มที่ 2 ไปกับป้าหอง กลุ่มที่ 3 ไปกับหมอแขก แต่ละ
กลุ่มก็ได้ทำภารกิจของตนเองอย่างสุดความสามารถ บางกลุ่มได้อาบน้ำให้คนป่วย บางกลุ่มได้ทำ
ความสะอาดแผลให้ผู้ป่วย ส่วนมากที่ทุกกลุ่มได้ทำคือให้กำลังใจแก่ผู้ป่วย หากเราดำเนินชีวิตตาม
ความพอเพียง และใช้สติในการแก้ไขปัญหาการดำเนินชีวิตจะทำให้เราประสบผลสำเร็จในชีวิต
หากเราดำเนินชีวิตด้วยความประมาทจะทำให้เราไม่มีภูมิคุ้มกันในชีวิตก็ได้ จากการที่เราไปทำ
กิจกรรมอาสาครั้งนี้ได้เห็นความโศกเศร้าและอ้างว้างของผู้พิการจะทำให้เราดำเนินชีวิตอย่างไม่
ประมาทและรู้คุณค่าของการใช้ชีวิต ได้รู้ความเป็นอยู่ของเขา ได้เห็นสภาพแวดล้อมที่เขาเจอ
อยากให้ทุกคนได้ช่วยเหลือเขาพอที่จะช่วยได้โดยที่ไม่ให้ตัวเองเดือดร้อน ช่วยพอที่จะช่วยได้...”
(นักเรียนคนที่ 14, บันทึก, 14 สิงหาคม 2553)

“...ดูแลผู้ป่วยผู้สูงอายุที่ไม่สามารถตัวเองได้ และเป็นกิจกรรมที่ทำด้วยใจไม่หวัง
ผลตอบแทนใด ๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ใกล้ชิดซึ่งเริ่มจากการดูแลพ่อแม่ คนในครอบครัวของเราที่
บางครั้งอาจไม่สามารถดูแลตัวเองได้ อย่างพี่หนู เป็นเส้นเลือดตีบช่วยเหลือตัวเองไม่ได้มากมี
อาหิพขายล็อตตารี อาศัยอยู่คนเดียวเดินไม่ได้ เคยมีอาหิพูกอยู่โรงแรม ระดับ 5 ดาว แต่กิน
เหล้ามาก เคยมีเงินเดือนเป็นหมื่นแต่ไม่เก็บ ทำให้ได้ซื้อคิคือไม่มีการออมไม่มีความพอประมาณ
ไม่มีภูมิคุ้มกัน ... พี่กจจา เกิดอุบัติเหตุและผ่าสมองจนมีอาการทางจิต ตอบไม่ค่อยตรงคำถาม ถูก
เมียทอดทิ้ง ได้ซื้อคิคือ ขาดความรอบคอบ ขาดภูมิคุ้มกัน ... ลุงใจ เป็นแผลกดทับบริเวณสะโพก
ไม่ยอมช่วยเหลือตัวเอง ขาดกำลังใจ ได้ซื้อคิคือ ขาดความคุ้มกันและไม่รู้จักฟังตนเอง .. ส่วน
พี่สมพร มีอาการทางจิตเนื่องจากตอนเรียนอยู่ชั้นประถมดื่มกาวทำให้ไม่รู้เรื่อง แม่เป็นพิษสุรา
เรื้อรัง แสดงให้เห็นถึงการขาดภูมิคุ้มกันความเสี่ยงต่อสิ่งเสพติด ... ลุงเด่น ตกสะพานเพราะเมา
และกัโมโหหลานทำให้เดินไม่ได้ นอนอยู่เฉย ๆ ซื้อคิคือขาดความรอบคอบ ประมาท ขาดสติ
ในรายของพี่แ้ว เกิดอุบัติเหตุจนพิการ เพราะไม่ได้สวมหมวกกันน็อก แต่พี่แ้วพยายามช่วยเหลือ
ตนเอง เช่นคลานเข้าห้องน้ำ ฝึกโหนเชือกเพื่อจะให้เดินได้ ซื้อคิที่ได้จากพี่แ้ว คือ ไม่รอฟังคนอื่น